

Jak voněly Vánoce v minulosti

23.12.2025

Sbírka pro potřebné, rozmary počasí či volno studentům pro nedostatek světla. To jsou události, které vládly vánočnímu tisku na Žižkově v době našich prababiček.

Jedny z nejčtenějších českých novin byly za rakouské monarchie Národní listy. Do politického deníku se silným vlivem na veřejné mínění přispíval Neruda, Hálek, Arbes nebo později bratři Čapkové. Náklad byl 4 tisíce výtisků a cena 8 haléřů, což bylo na přelomu století kolem 6 dnešních korun. Rakouské úřady tisk cenzurovaly — v novinách se objevovala „bílá místa“ nebo byli stíháni redaktoři, např. Jakub Arbes strávil 13 měsíců v cele o velikosti 3×3 metry. Noviny vycházely dvakrát denně, v ranním a večerním aktualizovaném vydání, a kromě politického zpravodajství obsahovaly velmi oblíbenou černou kroniku a nejdůležitější události dne, o Vánocích se psalo např. toto:

Vánoční prázdniny, Národní listy, 27. 12. 1902

Mládeži obecných a měšťanských škol se letos opětně prodlužují o dva dny prázdniny vánoční. Důvodem jsou dnové při zimním slunovratu, kdy učení ve třídách, kde není postaráno o světlo, v odpoledních hodinách jest trápením, zvláště při předmětech grafických. Od třech hodin poledních není vidět za dne pošmourného na čtení i psaní. O těchto jediných svátcích se volnem nešetří na všech ústavech, čím se zamezí nepřístojnému způsobu vyučování v hodinách odpoledních a prvních hodinách ranních. Vánoční nálada studentů i pedagogů je těmto volnám velice přízniva.

O několik let dříve, přesně 18. 12. 1889, vyšla v Národních listech zpráva s titulkem Žádné dárky vánoční. Zněla: „Valná hromada obchodního grémia na Žižkově schválila návrh, aby také letos, jak stalo se v uplynulých 9 letech, nebyly pánům odběratelům podávány dárky vánoční. Za to uspořádá se sbírka ve prospěch nadace ku podporování členů obchodního grémia bez vlastní viny schudlých.“ Zde je třeba lehké dovysvětlení. Žižkov byl tehdy již 9 let samostatným městem, stejně jako další okolní obce — byla to z velké míry politika Vídně vůči Praze, Rakousko nechtělo výrazně české obce s Prahou spojovat, aby v metropoli nepřevládli český element. Praha byla zároveň nesmírně drahá, dokonce i v rámci Rakouska, proto se za hradby stěhovali nejen nejchudší, ale i penzisté a spousta živnostníků. Těm se totiž na rychle se rozvíjícím Žižkově s vysokými činžáky dařilo. Zároveň sem byla z Prahy vytlačována řemesla s hlučným provozem. Během pár let se objevily stovky živností — kováři, hokynáři, obchodníci dodávající potraviny, otop nebo vodu a další. Zdejší maloobchod měl jednu zvláštnost. Zatímco v továrnách už roky fungovalo omezení pracovní doby a nedělní volno, obchody toto nedodržovaly — zavřelo se, dál se ale prodávalo „zezadu“, takže na Žižkově se pracovalo téměř neustále. Obchodníky sdružovalo obchodní grémium, které už tehdy řešilo svůj „marketing“, což bylo právě rozhodnutí nedávat zákazníkům vánoční dárky a místo toho podpořit kolegy v nouzi, což byli obchodníci a řemeslníci zchudlí např. kvůli nemoci, požáru, krizi nebo

jiným nešťastným okolnostem.

Jarní nálada v přírodě, Národní listy, 8. 12. 1898

Pro rok letošní jakoby neplatily stoleté kalendáře ani pranostiky. V těchto dnech prosincových při procházce přírodou schází jen hlahol skřivánčí, abychom přeneseni byli v lahodný obraz jarní plodivé síly zemské. V den sv. Barbory, kdy jiná léta již třeskutý mráz svírá vše živoucí, oživila na našem venkově kde která mez, kde který keř. Šípek vyráží bohatá poupátka, různé keře a hloží živých plotů, stromy ovocné, polní i lesní nově vyhánějí pupeny. Není letos vzácností spatřiti rozkvetlé růže v zahradách, karafiát rovněž rychle spěchá k novému květu a za ním všechna ta prostá okrasa našich zahrádek. Srážky poměrně jsou velmi malé, tak že nevyplnily dosud těch mezer v oběhu vnitřních vod. V česko-moravské pahorkatině, kde letos mlýny na potocích, řekách a rybnících položené, údolné tři měsíce stály pro nedostatek vody, stejně tak byl nedostatek spodní vody v studních v Podkrkonoší.

Obdarování pro chudé, Národní listy, 27. 12. 1899

V Žižkově v hostinci Bezovce 60 chlapců a 46 dívek chudých oděvem, obuví, ovocem a cukrovinkami obdarováno bylo. Kroužek dobrodinců na Žižkově v hostinci v č. 59 daroval 5 chlapcům a 11 dívkám úplný oděv a obuv a osmi stařenám peněžité dary. Spolek Vousáč v hostinci v čís. 322 obdaroval 215 dítek vánočkami, ovocem a cukrovinkami. Vzdělávací besedou Palacký v hostinci čís. 628 na Žižkově bylo obdarováno 40 dítek oděvem a obuví a 100 dítek vánočkami, ovocem a cukrovinkami. Ochotnický spolek Žižkovan v hostinci v čís. 151 na Žižkově obdaroval 66 dítek oděvem a obuví.

Elegantní zlodějka, Národní listy, 25. 12. 1914

Do jistého obchodu v Myslíkově ulici přišla především elegantně oděná dáma a oznámila, že chce koupit kožešinové boa a pštrosí pera v jakékoliv ceně. Personál přinesl nejdrahocennější věci, dáma se ve zboží přebírala a stále žádala na ukázkou něco jiného. To trvalo delší dobu, až pojednou zpozorovala jedna z prodavaček, že dáma schovává pod plášť jedno z nejlepších per. Hned byl konec poklonám a prodávání. Do krámu byl zavolán strážník, který elegantní zákaznici odvedl na komisariát, kde se zjistilo, že je to bývalá číšnice Marie Šálená z Kladna, a že šla kupovati drahocenné kožešiny a pera se dvěma korunami v tobolce! Byla ponechána ve vazbě, zatímco v jejím bytě na Žižkově byla vykonána prohlídka. Tam bylo nalezeno mnoho pštrosích per a drahocenných kožešin, které Šálená nakradla v obchodech a na ulici je nabízela nahodilým dámám za dosti vysokou cenu. Nejzajímavější jest, že Šálená měla těsně před sňatkem s jakýmsi bankovním úředníkem, kterého omámila svým vystupováním a něžnou mluvou. Jejím zadržením byl sňatek ovšem zmařen. Ženich byl zprávou o zatčení své nevěsty, z níž se vyklubala odvážná zlodějka, všecek zoufalý.